

Ștefan Scurtu**Lucian Săuleanu**

Drept civil

Regimul juridic general al obligațiilor Garantarea obligațiilor

Ediția 2**- revizuită și adăugită -**

Editura C.H. Beck
București 2025

Cuprins

Abrevieri.....	XV
Titlul I. Regimul juridic general al obligațiilor.....	1
Capitolul I. Modalitățile obligațiilor.....	1
Secțiunea 1. Aspecte preliminare	1
Secțiunea a 2-a. Termenul, modalitate a obligației.....	2
§1. Noțiune.....	2
§2. Clasificarea termenului	2
§3. Termenul de grație	9
§4. Termenul suspensiv.....	10
4.1. Efectele termenului suspensiv	10
4.2. Beneficiul termenului suspensiv.....	11
4.3. Decăderea din beneficiul termenului suspensiv.....	12
§5. Termenul extinctiv	16
§6. Calculul termenelor.....	16
Secțiunea a 3-a. Condiția, modalitate a obligației	17
§1. Noțiune.....	17
§2. Clasificarea condiției.....	18
§3. Efectele condiției.....	22
3.1. Efectele condiției suspensive.....	22
3.1.1. Efectele produse anterior îndeplinirii condiției	22
3.1.2. Efectele produse în cazul îndeplinirii condiției.....	24
3.1.3. Efecte produse în cazul neîndeplinirii condiției suspensive.....	25
3.2. Efectele condiției rezolutorii	26
3.2.1. Efecte produse anterior îndeplinirii condiției.....	26
3.2.2. Efectele produse în cazul îndeplinirii condiției.....	26
3.2.3. Efecte produse în cazul neîndeplinirii condiției rezolutorii	27
§4. Constatarea îndeplinirii condiției	28
§5. Renunțarea la condiție.....	29
Capitolul II. Obligațiile complexe sau plurale.....	30
Secțiunea 1. Aspecte preliminare	30
Secțiunea a 2-a. Obligațiile complexe cu pluralitate de subiecte.....	30
§1. Obligațiile divizibile	31
1.1. Definiție și clasificare.....	31
1.2. Efecte specifice.....	32
1.3. Presumpția de egalitate.....	32
1.4. Presumpția de divizibilitate	33

§2. Obligațiile indivizibile	34
2.1. Definiție	34
2.2. Clasificarea indivizibilității	34
2.2.1. Indivizibilitatea naturală	35
2.2.2. Indivizibilitatea convențională	36
2.2.3. Indivizibilitatea activă	36
2.2.4. Indivizibilitatea pasivă	37
2.3. Efecte specifice	40
§3. Obligațiile solidare	41
3.1. Definiție	41
3.2. Clasificarea solidarității	42
3.2.1. Solidaritatea între creditori sau solidaritatea activă	42
3.2.2. Solidaritatea între debitori sau solidaritatea pasivă	44
3.2.3. Presumții legale de solidaritate între debitori	46
3.3. Efectele solidarității	47
3.3.1. Efectele principale ale solidarității în raporturile dintre creditor și debitorii solidari	47
3.3.2. Efectele secundare ale solidarității în raporturile dintre creditor și debitorii solidari	52
3.3.3. Efectele solidarității în raporturile dintre debitorii solidari	53
3.4. Încetarea solidarității între debitori	55
Secțiunea a 3-a. Obligațiile complexe cu pluralitate de obiecte	56
§1. Obligația conjunctivă	56
§2. Obligația alternativă	57
2.1. Noțiune	57
2.2. Executarea integrală a prestației	57
2.3. Dreptul de a alege prestația	57
2.4. Efectele obligației alternative	58
2.5. Stingerea obligației alternative	59
§3. Obligația facultativă	60
3.1. Noțiune	60
3.2. Efectele obligației facultative	61
Capitolul III. Executarea obligațiilor	62
Secțiunea 1. Aspecte preliminare	62
§1. Modalități de executare a obligațiilor	62
§2. Principiul executării în natură a obligațiilor	62
Secțiunea a 2-a. Executarea de bunăvoie a obligațiilor. Plata	63
§1. Noțiune	63
§2. Temeiul plății	64
§3. Natura juridică a plății	64
§4. Plata obligației naturale	65
§5. Subiectele plății	66
5.1. Persoana care poate face plata (<i>solvens</i>)	66
5.1.1. Regulă și excepții	66
5.1.2. Plata făcută de un incapabil	68

5.2. Persoana care poate primi plata (<i>accipiens</i>)	69
5.2.1. Regulă și excepții	69
5.2.2. Plata făcută unui creditor incapabil	71
§6. Condițiile plății	71
6.1. Diligența cerută în executarea obligațiilor	71
6.2. Obiectul plății	72
6.3. Plata în cazul bunurilor indisponibilizate	77
6.4. Principiul indivizibilității plății	78
6.5. Locul plății	79
6.6. Data plății	80
6.7. Plata anticipată a obligației	81
6.8. Cheltuielile plății	82
§7. Dovada plății	82
7.1. Mijloace de dovadă	82
7.2. Chitanța liberatorie	84
7.3. Prezumții de plată	84
§8. Imputația plății	86
8.1. Noțiune	86
8.2. Ordinea imputației plății	86
8.2.1. Imputația făcută prin acordul părților	86
8.2.2. Imputația făcută de debitor	87
8.2.3. Imputația făcută de creditor	87
8.2.4. Imputația legală	88
§9. Punerea în întârziere a creditorului	89
9.1. Dreptul debitorului de a-l pune în întârziere pe creditor	89
9.2. Efectele punerii în întârziere a creditorului	90
9.3. Procedura ofertei de plată și a consemnațiunii	91
9.4. Vânzarea bunului care nu poate fi consemnat	92
Secțiunea a 3-a. Executarea silită a obligațiilor	92
§1. Aspecte preliminare	92
§2. Punerea în întârziere a debitorului	93
2.1. Aspecte preliminare	93
2.2. Punerea în întârziere de către creditor	94
2.3. Întârzierea de drept în executarea obligației	96
2.4. Efectele întârzierii debitorului	98
2.5. Încetarea efectelor punerii în întârziere	101
§3. Executarea silită în natură	102
3.1. Aspecte preliminare	102
3.2. Executarea silită în natură a obligației de a da	103
3.3. Executarea silită în natură a obligației de a face	105
3.4. Executarea silită în natură a obligației de a nu face	107
3.5. Aplicarea de penalități. Interzicerea daunelor cominatorii	108
§4. Executarea silită prin echivalent sau executarea indirectă	108
Secțiunea a 4-a. Mijloacele de protecție a drepturilor creditorilor	110
§1. Aspecte preliminare	110

§2. Măsurile conservatorii.....	111
2.1. Aspecte preliminare.....	111
2.2. Acțiunea oblică sau subrogatorie.....	113
2.2.1. Noțiune.....	113
2.2.2. Natura juridică.....	114
2.2.3. Domeniul de aplicare.....	114
2.2.4. Condițiile legale de exercitare.....	116
2.2.5. Efectele admiterii acțiunii oblice.....	117
§3. Acțiunea revocatorie sau pauliană.....	118
3.1. Noțiune.....	118
3.2. Natură juridică.....	119
3.3. Domeniul de aplicare.....	119
3.4. Condițiile exercitării.....	121
3.5. Efectele admiterii acțiunii revocatorii.....	124
3.6. Prescripția acțiunii revocatorii.....	126
§4. Acțiunea revocatorie și acțiunea oblică. Deosebiri.....	126
Capitolul IV. Transmisiunea și transformarea obligațiilor.....	127
Secțiunea 1. Cesiunea de creanță.....	127
§1. Reglementare.....	127
§2. Noțiune.....	128
§3. Domeniul de aplicare.....	129
§4. Condițiile cesiunii de creanță.....	129
4.1. Condiții de fond și de formă.....	129
4.2. Obiectul cesiunii de creanță.....	130
4.3. Opozabilitatea față de terți a cesiunii de creanță.....	132
4.4. Măsuri speciale de publicitate în cazul unor cesiuni de creanțe.....	133
§5. Efectele cesiunii de creanță.....	134
5.1. Efecte care se produc între părți.....	135
5.1.1. Transferul dreptului de creanță.....	135
5.1.2. Obligația de garanție.....	136
5.1.3. Limitele clauzei de nerăspundere pentru evicțiune.....	138
5.2. Efecte care se produc față de terți.....	138
§6. Cesiunea unei creanțe constatate printr-un titlu de valoare.....	140
Secțiunea a 2-a. Subrogația în drepturile creditorului prin plata creanței.....	143
§1. Noțiune.....	143
§2. Tipuri de subrogație.....	144
2.1. Subrogația convențională.....	144
2.1.1. Subrogația consimțită de creditor.....	144
2.1.2. Subrogația consimțită de debitor.....	145
2.2. Subrogația legală.....	146
§3. Efectele subrogației.....	148
§4. Efectele subrogației parțiale.....	148
Secțiunea a 3-a. Preluarea datoriei sau cesiunea de datorie.....	149
§1. Noțiune.....	149

§2. Tipuri de preluare de datorie	150
§3. Condițiile juridice de validitate ale preluării de datorie	150
§4. Efectele preluării datoriei. Regulă și excepții	151
4.1. Regulă.....	151
4.2. Excepții.....	153
Secțiunea a 4-a. Cesiunea contractului	154
§1. Noțiune.....	154
§2. Reglementare	154
§3. Natura juridică.....	154
§4. Tipuri de cesiune de contract	155
§5. Condițiile cesiunii de contract.....	155
§6. Efectele cesiunii de contract.....	158
Secțiunea a 5-a. Novația	159
§1. Noțiune.....	159
§2. Utilitatea reglementării novației.....	160
§3. Felurile novației	160
§4. Condițiile juridice de validitate ale novației	161
§5. Efectele novației.....	164
Capitolul V. Stingerea obligațiilor	166
Secțiunea 1. Moduri de stingere a obligațiilor	166
Secțiunea a 2-a. Compensația	167
§1. Definiție	167
§2. Domeniul de aplicare a compensației legale	168
§3. Felurile compensației	169
3.1. Compensația legală.....	169
3.1.1. Condițiile compensației legale	169
3.1.2. Renunțarea la compensație.....	171
3.2. Compensația convențională	172
3.3. Compensația judiciară	173
§4. Efectele compensației	173
Secțiunea a 3-a. Confuziunea	174
§1. Definiție	174
§2. Domeniu de aplicare	174
§3. Efectele confuziunii	175
Secțiunea a 4-a. Darea în plată	176
§1. Reglementare	176
§2. Noțiune.....	177
§3. Condiții de valabilitate	177
§4. Efectele dării în plată	178
§5. Cesiunea de creanță în locul executării	178
Secțiunea a 5-a. Remiterea de datorie.....	179
§1. Definiție	179
§2. Felurile remiterii de datorie.....	179
§3. Condițiile remiterii de datorie	180

§4. Efectele remiterii de datorie.....	181
§5. Proba remiterii de datorie.....	182
Secțiunea a 6-a. Imposibilitatea fortuită de executare	183
§1. Definiție	183
§2. Condițiile imposibilității fortuite de executare.....	183
§3. Efectele imposibilității fortuite de executare	184
Titlul II. Garantarea obligațiilor	187
Capitolul I. Aspecte preliminare.....	187
Secțiunea 1. Garanția comună a creditorilor.....	187
Secțiunea a 2-a. Garanțiile speciale ale creditorilor.....	188
Capitolul II. Garanțiile personale.....	189
Secțiunea 1. Fideiusiunea	189
§1. Noțiune.....	189
§2. Tipuri de fideiusiune	190
§3. Natura juridică a fideiusiunii.....	191
§4. Caractere juridice ale fideiusiunii	192
§5. Condițiile juridice ale fideiusiunii.....	194
§6. Efectele fideiusiunii	196
6.1. Efectele fideiusiunii între creditor și fideiutor	196
6.1.1. Dreptul de opțiune al creditorului în cazul neexecutării obligației debitorului	196
6.1.2. Excepții de ordin general pe care le poate opune fideiutorul	197
6.1.3. Excepții specifice pe care le poate opune fideiutorul	199
6.2. Efectele fideiusiunii între debitorul principal și fideiutor	201
6.2.1. Aspecte preliminare	201
6.2.2. Dreptul de regres.....	201
6.2.3. Regresul anticipat.....	203
6.3. Efectele fideiusiunii între mai mulți fideiutori.....	204
§7. Stingerea obligației de fideiusiune	204
Secțiunea a 2-a. Garanțiile autonome	206
§1. Scrisoarea de garanție	206
1.1. Noțiune	206
1.2. Caractere juridice ale scrisorii de garanție.....	206
1.3. Efectele scrisorii de garanție.....	208
§2. Scrisoarea de confort.....	208
2.1. Noțiune	208
2.2. Caractere juridice ale scrisorii de confort	208
2.3. Efectele scrisorii de confort.....	209
Capitolul III. Privilegiile și garanțiile reale	211
Secțiunea 1. Aspecte preliminare	211
Secțiunea a 2-a. Privilegiile	211
§1. Noțiune.....	211

§2. Caracterile juridice ale privilegiilor.....	211
§3. Clasificarea privilegiilor.....	212
3.1. Privilegiile generale.....	213
3.2. Privilegiile speciale mobiliare.....	214
§4. Concursul cauzelor de preferință.....	215
§5. Stingerea privilegiilor.....	216
Secțiunea a 3-a. Ipoteca.....	217
§1. Aspecte preliminare.....	217
1.1. Reglementare.....	217
1.2. Noțiuni.....	217
1.3. Caracterile juridice.....	217
1.4. Principiul specializării și ipotecile convenționale.....	220
1.5. Tipuri de ipoteci.....	222
§2. Obiectul ipotecii.....	222
2.1. Aspecte preliminare.....	222
2.2. Obiectul ipotecii imobiliare.....	224
2.3. Obiectul ipotecii mobiliare.....	225
2.4. Ipoteca asupra unei universalități de bunuri.....	226
2.5. Ipoteca asupra creanței.....	227
§3. Extinderea și strămutarea ipotecii.....	228
3.1. Extinderea ipotecii.....	228
3.2. Strămutarea ipotecii.....	229
§4. Ipotecile legale.....	230
4.1. Aspecte generale.....	230
4.2. Tipuri de ipoteci legale.....	231
§5. Ipotecile convenționale.....	233
5.1. Aspecte preliminare.....	233
5.2. Conținutul contractului de ipotecă.....	233
5.2.1. Părțile contractului de ipotecă.....	233
5.2.2. Cauza obligației garantate.....	235
5.2.3. Obligații ce pot fi garantate.....	235
5.2.4. Obiectul ipotecii convenționale.....	237
5.3. Forma contractului de ipotecă.....	239
§6. Efectele ipotecilor.....	240
6.1. Efectele comune ipotecilor.....	240
6.1.1. Efectele ipotecii față de constitutorul ipotecii.....	240
6.1.2. Efectele ipotecii față de creditorul ipotecar.....	242
6.1.3. Efectele ipotecii față de terții dobânditori ai imobilului ipotecat.....	242
6.2. Efectele specifice ipotecii imobiliare.....	244
6.3. Efectele specifice ipotecii mobiliare.....	244
6.3.1. Efectele ipotecii mobiliare față de constitutor.....	244
6.3.2. Efectele ipotecii mobiliare față de creditorul ipotecar.....	245
6.4. Efectele ipotecii asupra creanței.....	245
6.4.1. Efectele față de creditorul ipotecar.....	245

6.4.2. Efectele față de debitorul creanței ipotecate	246
6.5. Concursul între creditorii ipotecari	246
6.6. Ipotecile mobiliare privilegiate	249
§7. Publicitatea ipotecii	250
7.1. Aspecte preliminare	250
7.2. Publicitatea ipotecii imobiliare	250
7.3. Publicitatea ipotecii mobiliare	251
7.3.1. Perfectarea ipotecilor mobiliare	251
7.3.2. Înscrierea ipotecii în arhiva electronică	253
§8. Stingerea ipotecii	255
8.1. Aspecte generale	255
8.2. Modurile de stingere a ipotecilor	256
§9. Transmisiunea ipotecii	257
9.1. Aspecte preliminare	257
9.2. Cesiunea dreptului de ipotecă	259
9.3. Cesiunea rangului ipotecii	259
§10. Executarea ipotecii	260
10.1. Aspecte preliminare	260
10.2. Executarea ipotecilor imobiliare	262
10.2.1. Aspecte preliminare	262
10.2.2. Beneficii de discuțiune	262
10.3. Executarea ipotecii mobiliare	263
10.3.1. Aspecte preliminare	263
10.3.2. Executarea ipotecii asupra bunurilor mobile corporale	263
10.3.3. Preluarea bunului în vederea administrării	270
10.3.4. Executarea ipotecii asupra titlurilor reprezentative	271
10.3.5. Executarea ipotecii asupra creanțelor	271
§11. Răspunderea creditorului	272
11.1. Răspunderea pentru încălcarea regulilor privitoare la preluarea bunului	272
11.2. Răspunderea pentru încălcarea regulilor privitoare la executarea ipotecii	273
11.3. Răspunderea pentru încălcarea regulilor privitoare la distribuirea prețului	274
Secțiunea a 4-a. Gajul	275
§1. Sensurile termenului gaj	275
§2. Noțiune	276
§3. Tipuri de gaj	276
§4. Caracterele juridice ale contractului de gaj	277
§5. Condițiile constituirii gajului	277
§6. Formalitățile de constituire a gajului	278
§7. Publicitatea gajului	279
§8. Efectele gajului	279
§9. Indivizibilitatea dreptului de gaj	281
§10. Stingerea gajului	282

10.1. Aspecte preliminare.....	282
10.2. Stingerea gajului prin renunțarea creditorului	282
10.3. Decăderea creditorului din dreptul de gaj.....	283
§11. Executarea gajului.....	283
Secțiunea a 5-a. Dreptul de retenție.....	283
§1. Noțiune.....	283
§2. Caracterele juridice ale dreptului de retenție.....	284
§3. Condițiile recunoașterii dreptului de retenție	285
§4. Efectele dreptului de retenție	287
§5. Acțiunea posesorie a retentorului.....	288
§6. Stingerea dreptului de retenție	288
Bibliografie	289
Listă de acte normative	293

Titlul I

Regimul juridic general al obligațiilor

Capitolul I

Modalitățile obligațiilor

Secțiunea 1. Aspecte preliminare

Din punct de vedere al prezenței elementelor care afectează existența sau executarea obligațiilor, legiuitorul în art. 1396 C.civ. împarte obligațiile în trei categorii:

- a) Obligațiile pure și simple nu sunt susceptibile de modalități [art. 1396 alin. (2) C.civ.]; afectarea obligațiilor pure și simple cu o modalitate se sancționează cu nulitatea absolută, virtuală.

Exemple de obligații pure și simple: obligația de securitate pe care o are transportatorul, acesta fiind îndatorat să asigure deplasarea la destinație a călătorilor în condiții care să asigure viața, sănătatea și integritatea lor corporală; obligația de securitate prevăzută de legislația pentru protecția consumatorului, obligația de întreținere, reglementată de art. 513 și urm. C.civ. etc.¹

- b) Obligațiile simple presupun un raport juridic a cărui structură cuprinde un creditor, un debitor și un singur obiect, adică o singură prestație (prestația constituie obiectul raportului juridic de obligație și nu conținutul lui). Obligațiile simple nu sunt afectate de termen sau condiție și pot fi executate imediat, din proprie inițiativă sau la cererea creditorului [art. 1397 alin. (1) C.civ.]. De asemenea, obligația este simplă, iar nu condițională, dacă eficacitatea sau desființarea ei depinde de un eveniment care, fără ca părțile să știe, avusese deja loc în momentul în care debitorul s-a obligat sub condiție [art. 1397 alin. (2) C.civ.].²

- c) Obligațiile afectate de modalități presupun un raport juridic care cuprinde, pe lângă elementele sale structurale (părțile, conținutul și obiectul), o condiție sau un termen (art. 1398 C.civ.),³ adică un element de care depinde fie executarea

¹ A.G. Uluitu, în E. Chelaru, A. Constantinovici, I. Macovei (coord.), Noul Cod civil. Comentariu pe articole, art. 1-2264, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 1476.

² Prin urmare, evenimentul de care depinde eficacitatea sau desființarea obligației simple trebuie să fie viitor. Dacă el avusese deja loc în momentul în care debitorul s-a obligat sub condiția producerii lui (pentru că părțile raportului juridic nu aveau cunoștință de producerea lui), obligația este simplă [A.G. Uluitu, în Fl.A. Baiaș, E. Chelaru, A. Constantinovici, I. Macovei (coord.), op. cit., 2012, p. 1476].

³ Având în vedere opțiunea legiuitorului, expresia „modalitățile obligațiilor” se referă, *stricto sensu*, doar la termen și condiție. Unii autori abordează și sarcina ca modalitate a

(exigibilitatea) sau eficacitatea (existența) obligației (termen suspensiv, condiție suspensivă), fie existența sa (termen extinctiv, condiție rezolutorie).¹ Pot fi afectate de modalități atât obligațiile simple, cât și obligațiile complexe, cu pluralitate de subiecte sau pluralitate de obiecte.

Secțiunea a 2-a. Termenul, modalitate a obligației

§1. Noțiune

Potrivit art. 1411 alin. (1) C.civ., termenul este un eveniment viitor și sigur, de a cărui realizare depinde executarea sau stingerea unei obligații, adică durata executării și exigibilitatea obligației.

§2. Clasificarea termenului

În doctrină s-au propus diferite criterii de clasificare a termenelor, în funcție de care se face distincție între mai multe categorii de termene:²

actului juridic civil, deși ea este specifică doar liberalităților (*G. Boroș, L. Stănculescu*, Instituții de drept civil în reglementarea Noului Cod civil, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 142). Având în vedere că domeniul de aplicare al sarcinii se limitează la liberalități, legiuitorul nu a reglementat-o într-un titlu care cuprinde dispoziții cu caracter general.

¹ În doctrină s-a exprimat opinia că trebuie făcută distincție între modalitățile obligațiilor în sensul restrâns al termenului (categorie în care sunt incluse termenul și condiția) și modalitățile obligațiilor în sens larg, care presupune includerea obligațiilor complexe în sfera celor afectate de modalități. Așadar, se consideră că fac parte din categoria modalităților nu doar elementele care afectează existența sau executarea obligațiilor (termenul și condiția, ca elemente exterioare raportului juridic), ci și cele referitoare la subiectele și obiectul raportului obligațional (ca elemente interne ale acestui raport). Ca urmare, abordarea doctrinară a modalităților obligațiilor se face din această perspectivă (*I.F. Popa*, în *L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu*, Tratat elementar de drept civil. Obligațiile, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 588 și urm.). Într-o nouă opinie, se critică alegerea legiuitorului de a trata obligațiile afectate de un termen sau de o condiție separat de cele cu pluralitate de subiecte și/sau obiecte care prezintă elemente de diferențiere față de obligațiile cu structură simplificată, în aceeași măsură ca obligațiile afectate de modalități, însă se apreciază că „analiza nu va putea ignora alegerea operată de către legiuitor, astfel că ea va fi axată pe distincția dintre obligațiile afectate de modalități și cele complexe” (*S.I. Vidu*, în *L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu*, *Drept civil. Obligațiile*, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, București, 2020, p. 451).

Unii autori, acceptând ideea că numai termenul și condiția sunt modalități ale obligațiilor, în sensul în care legiuitorul definește acest concept, le tratează în partea din obligații referitoare la contract, justificându-și opțiunea cu argumentul că obligațiile afectate de termen și/sau condiție sunt, de cele mai multe ori, de natură convențională (*P. Vasilescu*, *Drept civil. Obligații*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2024, p. 482-484).

² *T.R. Popescu*, în *T.R. Popescu, P. Anca*, Teoria generală a obligațiilor, Ed. Științifică, București, 1968, p. 359 și urm.; *C. Bîrsan*, în *C. Stătescu, C. Bîrsan*, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, ed. a 9-a, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 390; *Gh. Belei*, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ed. a 11-a revăzută și adăugită de

a) În funcție de efectele pe care le produce, termenul poate fi suspensiv sau extinctiv.

Termenul suspensiv. Termenul este suspensiv atunci când, până la împlinirea lui, este amânată scadența obligației [art. 1412 alin. (1) C.civ.].

Exemple: termenul stabilit de părți într-un contract de vânzare-cumpărare pentru plata prețului; termenul la care trebuie restituită suma dintr-un contract de împrumut; termenul la care trebuie executată și predată o construcție.

În cazul termenului suspensiv obligația există, dar nu este scadentă – numai la împlinirea termenului suspensiv obligația devine scadentă. Până la data scadenței creditorul nu își poate exercita dreptul de a cere debitorului (prin punerea sa în întârziere) executarea obligației – acesta este sensul termenului suspensiv stabilit pentru executarea unei obligații, întrucât, potrivit legii, împlinirea termenului suspensiv nu îl scutește pe creditor de obligația de a-l pune în întârziere pe debitor, cu excepția cazului când părțile au stipulat în convenția lor că debitorul este de drept în întârziere prin simpla împlinire a termenului stabilit pentru executare. În principiu, punerea în întârziere a debitorului este condiția prealabilă necesară creditorului pentru a putea cere executarea silită a obligației.

Termenul extinctiv. Termenul este extinctiv atunci când, la împlinirea lui, obligația se stinge [art. 1412 alin. (2) C.civ.].¹ Întrucât la data ajungerii la termen obligația se stinge fără efect retroactiv, termenul extinctiv este considerat o modalitate de stingere a obligațiilor.²

Exemple: data stabilită pentru încetarea contractului de locațiune; data morții uzufructuarului, în cazul constituirii unui drept de uzufruct viager; data morții creditorului întreținerii, în cazul contractului de întreținere; data morții credentierului, în cazul contractului de rentă viageră;

Termenul extinctiv poate fi modificat de părțile raportului juridic de obligație (contractul de închiriere a fost încheiat pe 2 ani, respectiv până la 15 decembrie 2024, iar părțile de comun acord încheie un act adițional înaintea acestei date pentru prelungirea locațiunii până la 15 decembrie 2025) sau de către legiuitor (de exemplu, prorogarea legală a unor contracte de închiriere).³

M. Nicolae și P. Trușcă, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 184; *L. Pop*, *Tratat de drept civil. Obligațiile*, Vol. I. Regimul juridic general, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 150 și urm.; *I. Dogaru, S. Cercel*, *Drept civil. Partea generală*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 144.

¹ În doctrina aferentă vechiului Cod civil, s-a exprimat opinia că termenul extinctiv nu reprezintă o modalitate a obligației (cu toate că legiuitorul califică termenul, în general, ca modalitate a obligațiilor), pentru că, în realitate, suntem în prezența unei obligații simple, susceptibilă de executare imediată, dar care presupune prestații succesive sau o prestație continuă până la termen, când obligația se stinge, dar numai pentru viitor (*T.R. Popescu*, în *T.R. Popescu, P. Anca*, op. cit., 1968, p. 359). Faptul că termenul extinctiv nu reprezintă o modalitate a obligației este considerat a fi motivul pentru care dispozițiile cu caracter general din Codul civil referitoare la termen privesc exclusiv termenul suspensiv (*L. Pop*, op. cit., 2006, p. 150).

² *T.R. Popescu*, în *T.R. Popescu, P. Anca*, op. cit., 1968, p. 359.

³ Prin art. 1 și art. 5 din Legea nr. 17/1994, contractele de închiriere, indiferent de proprietarul suprafeței locative cu destinație de locuință, supuse normării și închirierii conform Legii nr. 5/1973, precum și suprafețele locative folosite ca așezăminte social-culturale și de

Termenul extinctiv este specific obligațiilor cu executare succesivă, încheiate pe durată determinată sau nedeterminată. Contractul încheiat pe durată nedeterminată poate fi denunțat unilateral de oricare dintre părți, cu respectarea unui termen rezonabil de preaviz. Orice clauză contrară sau stipularea unei prestații în schimbul denunțării contractului se consideră nescrisă (art. 1277 C.civ.).

b) În funcție de cunoașterea sau necunoașterea, la data nașterii raportului juridic de obligație, a momentului împlinirii sale, termenul poate fi cert sau incert.

Termenul cert. Termenul (suspensiv sau extinctiv) este cert (*dies certus*) atunci când data împlinirii sale este cunoscută în momentul nașterii obligației, adică nu există niciun dubiu asupra datei, de exemplu: termenul care este determinat făcându-se referire la o dată calendaristică viitoare (1 octombrie 2024) sau la un eveniment precis situat în timp (de pildă, o sărbătoare religioasă sau civilă care are loc în aceeași zi anului: Crăciunul, Ziua Internațională a Muncii etc.) sau prin menționarea duratei termenului (în unități de timp: zile, luni, ani), calculată de la o dată precisă (în șase luni de la data încheierii contractului).

Dacă părțile leagă scadența unei obligații de un eveniment pe care îl consideră ca fiind un termen, dar acesta nu se realizează, conform art. 1420 C.civ. obligația devine exigibilă în ziua în care evenimentul ar fi trebuit în mod normal să se producă (de exemplu, părțile au stabilit ca executarea obligației de predare a unui autoturism să fie la data desfășurării ultimei etape a Campionatului Național de Raliuri, iar evenimentul a fost anulat).

Termenul incert. Termenul este incert atunci când data împlinirii sale nu este cunoscută în momentul nașterii obligației, deși este sigur că evenimentul-termen se va produce.¹ Astfel, în cazul contractului de rentă viageră, de întreținere, de asigurare asupra vieții este sigură producerea evenimentului (moartea creditorului), dar nu este cunoscută data când acesta se va produce.²

Contractul cu termen incert nu este considerat contract cu durată nedeterminată și, prin urmare, nu poate fi denunțat unilateral de una dintre părțile raportului juridic (art. 1270 C.civ.) decât în cazurile prevăzute de lege; în schimb, contractul încheiat pe perioadă nedeterminată poate fi denunțat unilateral de oricare dintre părți cu acordarea unui termen rezonabil de preaviz (art. 1277 C.civ.).

În doctrină s-au analizat diferite stipulații contractuale, pasibile să creeze confuzie între termen și condiție. Astfel, dacă s-a convenit că „debitorul va plăti de îndată ce

învățământ, de fațășure politice, sindicate și alte organizații neguvernamentale, aflate în derulare la data intrării în vigoare a legii, au fost prelunșite de drept, pe o durată de 5 ani, în aceleași condiții.

¹ Dacă evenimentul este incert nu numai în ce privește data, ci și în ce privește realizarea sa, suntem în prezența unei condiții și nu a unui termen (*I. Turcu*, Noul Cod civil republicat. Cartea a V-a. Despre obligații (art. 1164-1649). Comentarii și explicații, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2011, p. 543).

² Tot astfel, suntem în prezența unui termen incert dacă s-a prevăzut în contract că „debitorul va plăti când va voi”, pentru că, în acest caz, debitorul poate prelunșii termenul până la moartea sa, când obligația devine scadentă pentru moștenitori (*T.R. Popescu*, în *T.R. Popescu, P. Anca*, op. cit., 1968, p. 360; *L. Pop*, op. cit., 2006, p. 151-152; *I.F. Popa*, în *L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu*, op. cit., 2012, p. 599).

va putea”, suntem în prezența unui termen incert și nu a unei condiții, pentru că, la cererea creditorului, instanța poate stabili un termen cert pentru executarea obligației care conține o asemenea clauză, având în vedere situația economică a debitorului; dispozițiile art. 2162 C.civ. dispun că atunci când în contractul de împrumut s-a stipulat că împrumutatul va plăti numai când va avea resursele necesare, instanța, constatând că împrumutatul le deține sau le putea obține între timp, va putea acorda un termen de restituire care nu poate fi mai mare de 3 luni.¹

Prin sentința civilă nr. 3723 din 15 aprilie 2015 pronunțată în dosarul nr. 1455/33/2014 al Judecătoriei Cluj-Napoca, instanța a respins cererea formulată de către reclamantul I.A. în contradictoriu cu pârâtul P.I. ca neîntemeiată. Pentru a pronunța această sentință, prima instanță a reținut că din înscrisul existent la fila 6 din dosarul de fond, între reclamant, în calitate de împrumutător, și pârât, în calitate de împrumutat, a fost încheiat un contract de împrumut având ca obiect suma de 252.000 lei, sumă destinată achiziționării unor drepturi de creanță de către pârât, prin încheierea unui contract de „cesiune de drepturi de creanță drepturi litigioase” cu numitul P.V. Totodată, a reținut că, potrivit art. 2 din contractul de împrumut, suma împrumutată urma să-i fie restituită reclamantului astfel: 1/3 din sumele ce urmau să fie încasate de către pârât de la numitul P.V. în baza contractului de cesiune, până la concurența sumei de 252.000 lei, moment la care orice datorie față de împrumutător urma să se considere a fi stinsă. De asemenea, părțile au mai convenit că plata se va face în termen de 3 zile lucrătoare de la momentul încasării banilor de către pârât.

Totodată, potrivit înscrisului existent la filele 15, 16 din dosarul de fond, la data de 1 martie 2012, între numitul P.V., în calitate de cedent, și pârât, în calitate de cesionar, a fost încheiat contractul de cesiune de drepturi nr. 2/2011, având ca obiect o parte din drepturile și obligațiile rezultate din contractele de împrumut încheiate între cedent și SC C. SRL, pentru suma de 60.000 euro.

Examinând în acest context solicitarea reclamantului privind stabilirea unui termen de rambursare a împrumutului acordat pârâtului prin contractul de împrumut mai sus menționat, prima instanță a apreciat-o ca fiind neîntemeiată, soluție menținută și de către Tribunalul Cluj. În speță, instanța de apel a considerat, așa cum a reținut și prima instanță, că în art. 2 al contractului de împrumut se menționează modalitatea și termenul de restituire, astfel că nu sunt incidente dispozițiile art. 2162 C.civ. întrucât aceasta vizează exclusiv situația în care în cuprinsul unui contract de împrumut nu este inserat niciun termen de restituire. Or, din punctul instanței de vedere, în contract s-a inserat în mod expres, neechivoc, termenul și modalitatea de restituire a sumei împrumutate.²

¹ L. Pop, op. cit., 2006, p. 152.

² Pentru o critică a soluției instanței, a se vedea I.V. Varga, Acțiune în vederea stabilirii termenului de restituire în contractul de împrumut, în Revista Română de Jurisprudență 4/2016. Se susține că obligația asumată de către debitor și modalitatea în care a fost prevăzută

c) În funcție de modul de exteriorizare a voinței părților raportului de obligație, termenul poate fi expres (când este exprimat precis în actul juridic) sau tacit (când rezultă din împrejurări legate de raportul juridic al părților).

d) În funcție de partea raportului juridic în favoarea căreia a fost stipulat termenul, se face distincție între termenul stabilit în favoarea debitorului, cel stabilit în favoarea creditorului și termenul stabilit în favoarea ambelor părți.

În cazul în care din convenția părților nu rezultă în beneficiul căreia este termenul, art. 1413 alin. (1) C.civ. a instituit o prezumție relativă în sensul că termenul profită debitorului,¹ afară de cazul când din lege, din voința părților sau din împrejurări² nu rezultă că termenul a fost stipulat în favoarea creditorului³ sau a ambelor părți;⁴

restituirea astfel că suntem în ipoteza lipsei termenului de restituire sau a incertitudinii unei atare modalități, chiar dacă părțile au legat această obligație de momentul în care debitorul va obține anumite sume urmare a cesiunii de drepturi litigioase previzionate. În privința clauzei prin care părțile unui contract de împrumut indică sursa materială a restituirii sumei împrumutate, există opinii contradictorii în doctrină, aceste contradicții privesc numai premisele, soluția fiind întotdeauna aceeași: stabilirea termenului de către instanța de judecată. În cazul incertitudinii realizării evenimentului de care părțile au legat obligația de restituire, atunci situația ar putea fi asimilată celei prevăzute de art. 2162 alin. (2), instanța fiind chemată, și de această dată, să stabilească un termen de executare care nu va putea depăși 3 luni. Iată, deci, că până și la o analiză sumară a clauzei supuse dezbaterii făcea admisibilă cererea reclamantului de stabilire a unui termen de restituire a împrumutului, dat fiind că evenimentul de care a fost legată obligația de restituire nu numai că este unul a cărui realizare este nesigură, ci și imposibilă. Mai precis, ca urmare a cesiunii unor drepturi litigioase, discutăm, juridic, despre un contract de vânzare-cumpărare, un contract sinalagmatic al cărui obiect este reprezentat de aceste drepturi, prețul urmând a fi achitat de către cesionar. Cedentul nu se obligă, în principiu, la achitarea unei sume de bani, ci la transferul dreptului de proprietate asupra drepturilor litigioase.

¹ La aceeași concluzie se ajunge aplicând regula subsidiară de interpretare a contractelor, potrivit căreia dacă, după aplicarea regulilor principale de interpretare, contractul rămâne neclar, acesta se interpretează în favoarea celui care se obligă [art. 1269 alin. (1) C.civ.]; excepție de la această regulă de interpretare fac stipulațiile înscrise în contractele de adeziune, care se interpretează împotriva celui care le-a propus [art. 1269 alin. (2) C.civ.].

² Uneori, din împrejurări sau din specificul obligațiilor, se poate deduce intenția părților ca termenul să fie stipulat în favoarea amândurora, de exemplu, în cazul contractelor de vânzare cu plata în rate, al contractelor de credit, în general (credit imobiliar, vânzare pe credit). Face excepție contractul de credit pentru consum, în cazul căruia termenul se stipulează în favoarea debitorului (*L. Pop*, op. cit., 2006, p. 155-156).

³ De exemplu, în cazul contractului de depozit, legea prevede că termenul este în favoarea creditorului (deponentului), care poate să solicite oricând restituirea bunului depozitat, chiar înăuntrul termenului convenit, având însă obligația să ramburseze depozitarului cheltuielile pe care acesta le-a făcut în considerarea acestui termen [art. 2115 alin. (1) C.civ.].

⁴ De exemplu, în cazul contractului de asigurare, legea prevede că oricare dintre părți poate să denunțe contractul de asigurare, dar numai cu respectarea unui termen de preaviz de cel puțin 20 de zile calculate de la data primirii notificării de către cealaltă parte (art. 2209 C.civ.). Dacă termenul a fost stabilit în favoarea ambelor părți ale raportului de obligație, va profita acelei părți care îl invocă [*A.G. Uluitu*, în *F.I.A. Baiaș*, *E. Chelaru*, *A. Constantinovici*, *I. Macovei* (coord.), op. cit., 2012, p. 1487].

Consecința prezumției legale că termenul a fost stipulat în favoarea debitorului este aceea că debitorul nu poate fi pus în întârziere și nu poate fi chemat în justiție pentru a fi obligat la executarea prestației sale, întrucât obligația sa devine scadentă numai la expirarea termenului suspensiv de executare. Pe de altă parte, numai beneficiarul termenului poate renunța la acesta, fără a fi necesar consimțământul celeilalte părți [art. 1413 alin. (2) C.civ.] sau poate fi decăzut din beneficiul termenului [art. 1417 C.civ.].

e) În funcție de izvorul sau temeiul său, termenul poate fi de trei feluri: convențional (voluntar), legal sau judiciar [art. 1411 alin. (2) C.civ.]. Cele mai multe termene sunt convenționale.

Termenul voluntar sau convențional. Termenul este voluntar sau convențional atunci când este stabilit prin actul juridic (unilateral, bilateral sau multilateral).¹ În cazul actelor juridice unilaterale, termenul este stabilit prin voința unei singure părți (de exemplu, oferta de a contracta), dar acceptat de beneficiar, astfel că se justifică denumirea lui de termen convențional.

Termenul voluntar poate fi expres (când este stabilit prin actul juridic) sau tacit (când este dedus din diverse împrejurări, de exemplu, în cazul obligațiilor care prin natura lor nu pot fi executate imediat).²

Termenul voluntar poate fi modificat prin acordul de voință al părților raportului juridic, exprimat expres sau tacit, precum și prin voința legiuitorului. Modificarea tacită a termenului are loc atunci când, deși s-a împlinit termenul, părțile continuă executarea contractului în aceleași condiții ca și până atunci, niciuna dintre ele nemanifestându-și voința de a înceta executarea contractului. Exemplul uzual de modificare tacită a termenului este tacita relocațiune, reglementată de art. 1810 C.civ.³ Exemplul uzual de prelungire prin lege a termenului convențional este prorogarea de către legiuitor a contractelor de închiriere.

Termenul legal. Termenul este legal atunci când este stabilit printr-o dispoziție a legii. Termenul legal face parte de drept din conținutul actului juridic pe care îl vizează.⁴ În cazul obligațiilor contractuale și în contextul unei economii de piață un asemenea termen este rareori întâlnit. În doctrină⁵ se dă în mod constant exemplul prorogării termenelor contractelor de închiriere pentru spațiile locative sau pentru cele folosite de unități de învățământ, de partide politice etc., în favoarea chiriașilor, a fost dispusă uneori de legiuitor pentru motive justificate; de pildă, O.U.G. nr. 40/1999 privind protecția chiriașilor și stabilirea chiriei pentru spațiile cu destinația de locuințe.⁶

¹ Gh. Belevu, op. cit., 2007, p. 185.

² T.R. Popescu, în T.R. Popescu, P. Anca, op. cit., 1968, p. 360.

³ (1) Dacă, după împlinirea termenului, locatarul continuă să dețină bunul și să își îndeplinească obligațiile fără vreo împotrivire din partea locatorului, se consideră încheiată o nouă locațiune, în condițiile celei vechi, inclusiv în privința garanțiilor.

(2) Noua locațiune va fi însă pe durată nedeterminată, dacă prin lege sau convenția părților nu se prevede altfel.

⁴ I. Dogaru, S. Cercel, op. cit., 2007, p. 145.

⁵ L. Pop, op. cit., 2006, p. 152-153.

⁶ M.Of. nr. 148 din 8 aprilie 1999.

Termenul judiciar.¹ Termenul este judiciar atunci când este stabilit prin hotărârea unei instanțe de judecată.

Potrivit art. 1415 C.civ., instanța poate să stabilească termene judiciare în următoarele situații:

- (i) atunci când părțile au convenit să amâne stabilirea termenului sau au lăsat uneia dintre ele sarcina de a-l stabili dacă, după o durată rezonabilă de timp, termenul nu a fost încă stabilit; oricare dintre părți poate cere instanței să stabilească termenul; instanța va fixa termenul ținând seama de natura obligației, de situația părților și de orice alte împrejurări;²
- (ii) atunci când, prin natura sa, obligația presupune un termen și nu există nicio convenție prin care acesta să poată fi determinat; și în acest caz, partea interesată poate cere instanței judecătorești competente să stabilească termenul; cu titlu de exemplu: în cazul împrumutului de consumație, dacă nu s-a convenit un termen de restituire, acesta va fi stabilit de instanță [art. 2162 alin. (1) C.civ.].

Cererea pentru stabilirea termenului judiciar se soluționează potrivit regulilor aplicabile ordonanței președințiale, reglementată de art. 997 și urm. C.proc.civ.,³ care presupun o soluționare urgentă a cererii; cererea este supusă prescripției extinctive al cărei termen general de trei ani (art. 2517 C.civ.), începe să curgă de la data încheierii contractului.

Curtea de Apel Brașov a reținut⁴ că în cadrul acestei proceduri de stabilire a termenului de restituire a unui împrumut de consumație, în baza art. 2162 C.civ., nu este necesar ca instanța să analizeze îndeplinirea cerinței urgenței, a aparenței de drept și a vremelniciei măsurii, ci doar soluționarea cu celeritate a cauzei, conform art. 999 C.proc.civ.

În consecință, în cadrul procedurii prevăzute de art. 2162 C.civ. instanța trebuie să analizeze îndeplinirea a două condiții și anume, existența unui contract de împrumut de consumație și nestabilirea de către părțile contractului a unui termen de restituire.

Contrar argumentelor primei instanțe, în ceea ce privește dovada existenței contractului de împrumut, Curtea reține aplicabile dispozițiile art. 1178 și art. 1174 alin. (4) C. civ., raportat la art. 2158 alin. (1) C.civ., potrivit cărora contractul de împrumut de consumație este considerat încheiat atunci când

¹ Sunt autori care fac referire și la termenul juridicțional, termen acordat de un organ jurisdicțional.

² Cu privire la înțelesul care trebuie dat sintagmelor utilizate de legiuitor („natura obligației”, „situația părților”, „orice alte împrejurări”), a se vedea *I.F. Popa*, în *L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu*, op. cit., 2012, p. 600, notele de subsol nr. 4-6.

³ Reglementarea soluționării cererii pe cale de ordonanță președințială a fost criticată odată ce în cadrul acestei proceduri speciale trebuie îndeplinite condițiile urgenței măsurii, caracterul vremelnic al măsurii și neprejudicierea fondului dedus judecătii, fiind evident că cel puțin ultima condiție nu este îndeplinită; a se vedea, în acest sens, *M. Afrășinei*, în *Noul Cod civil comentat*, Ed. Hamangiu, București, 2012.

⁴ C.A. Brașov, decizia nr. 268/23.02.2024.

acordul de voință al părților este însoțit sau urmat de remiterea materială a bunului.

Prin urmare, existența contractului de împrumut de consumație, fiind un contract consensual și real, se probează prin dovada remiterii efective a sumelor de bani către debitor, la care se adaugă, în acord cu dispozițiile art. 1240 C.civ., voința de a contracta a părților, exprimată fie în scris, fie printr-un comportament care nu lasă nicio îndoială asupra intenției de a produce efectele juridice ale unui împrumut.

Potrivit înscrisurilor depuse la dosar, apelanta reclamantă a probat faptul remiterii a câte 50.000 euro (în total suma de 100.000 euro) către intimatul-pârât, prin extrasele bancare depuse la dosar, iar primirea sumelor în contul pârâtului, natura juridică și destinația plăților nu a fost contestată de către acesta, care nu a formulat întâmpinare, nu s-a prezentat la nici un termen de judecată, nici în fața primei instanțe și nici în apel.

§3. Termenul de grație

Pe lângă termenele judiciare reglementate de dispozițiile cu caracter general cuprinse în art. 1415 C.civ., legiuitorul reglementează și alte asemenea termene, cum ar fi termenul de grație.

Termenul de grație este acel termen de executare a unei obligații exigibile, pe care judecătorul îl acordă în mod excepțional, pentru motive întemeiate,¹ debitorului aflat în întârziere.² De exemplu, art. 397 alin. (3) C.proc.civ. reglementează condițiile în care instanța poate acorda termen de grație, la cererea debitorului, în sensul de a amâna sau eșalona executarea obligației.

De observat diferența dintre cele două categorii de termene: în timp ce în cazul termenului judiciar instanța de judecată stabilește scadența obligației, în cazul termenului de grație instanța doar amână executarea unei obligații scadente.

Dispozițiile referitoare la acordarea termenului de grație sunt aplicabile tuturor raporturilor juridice civile, întrucât Codul civil nu prevede interdicția de a se acorda termen de grație în raporturile civile în care sunt implicați profesioniști (art. 44 C.com.)³ interzicerea acordarea termenului de grație în obligațiile comerciale).⁴

¹ Termenul de grație nu poate fi acordat debitorului de instanță decât în mod excepțional și pentru motive bine întemeiate. În conformitate cu jurisprudența C.E.D.O., dreptul de acces la justiție ar fi iluzoriu dacă ordinea juridică a unui stat ar permite ca o hotărâre definitivă și obligatorie să rămână fără efect în detrimentul unei părți. Este de neconceput ca dreptul creditorului să dobândească un caracter incert și imprevizibil, care ar putea afecta chiar substanța acestuia, atât timp cât nu s-au oferit explicații rezonabile [I.C.C.J., Secția a II-a civilă, decizia nr. 624/2012 (<https://www.scj.ro/736/Cautare-jurisprudenta>)].

² Potrivit art. 674 C.proc.civ., „Când prin titlul executoriu s-a stabilit un termen de plată, executarea nu se poate face mai înainte de împlinirea acelui termen”.

³ Codul comercial din 1887 a fost abrogat parțial prin art. 230 din Legea nr. 71/2011.

⁴ Uneori, prin legi speciale, se stabilește un regim juridic al amânării executării obligațiilor derogator de la cel instituit prin art. 397 alin. (3) C.proc.civ. De exemplu, O.G. nr. 22/2002 privind executarea obligațiilor de plată ale instituțiilor publice stabilite prin titluri executorii (M.Of. nr. 81 din 1 februarie 2002), prevede dreptul instituției bugetare debitoare, care din motive